

2023-10-27 Nr. NV-2646

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-23-411(3); 23-412(3); 23-413(3); 23-414(3); 23-415(3); 23-416(3) TAIS- 23-20(4); 23-21(4); 23-23(4); 23-24(4); 23-25(4); 23-26(4)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. IX-2112 1, 2, 14, 26, 86, 88, 93, 105, 106, 110 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 646, 650 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 583-1 STRAIPSNIŲ ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUSMIŲ VYKDYMO KODEKSO 6, 100 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 7, 8 STRAIPSNIŲ PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 163, 307, 342 IR 352 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 672 IR 676 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ IR SUSIJUSIO LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne	<i>Finansų ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2023-07-27	<i>Pasirenkama</i> ☒ Svarstyti TAP (I dalis) ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	<i>Pasirenkama</i> ☐ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Šiuo metu VMI administruoja mokesčius, taip pat pagal Administracinių nusižengimų kodeksą (toliau – ANK) paskirtas baudas už administracinius nusižengimus. Kitos nemokestinės prievolės (ekonominės pinigines sankcijos, baudos už nusikalstamas veikas, procesinės baudos, teismo priteistos sumos, žyminis mokestis ir kitos bylinėjimosi išlaidos) administruojamos įvairiai: kai kurios prievolės paskyrusius institucijos pačios perduoda išieškojimo vykdymą antstoliams, kai kurios siunčia vykdomuosius dokumentus VMI, o VMI perduoda išieškojimą antstoliams, todėl šiuo metu susiduriama su: decentralizuotu nemokestinių prievolių valstybei administravimu; atskirų mokesčių administravimo procedūrų (nepriemokos atidėjimo, perėmimo) reglamentavimo trūkumais.

Nurodytos problemos yra aktualios, pavyzdžiui: nėra išsamios duomenų apie tai, kiek asmenų ir kiek yra skolingi valstybei, bazės; keletas institucijų vykdo tas pačias funkcijas, kurios institucijoms (išskyrus VMI) yra nebūdingos; dėl funkcijų išskaidymo procesai neunifikuoti ir neskaitmenizuoti.

Projektas parengtas siekiant įgyvendinti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“ 6 komponento „Veiksmingas viešasis sektorius ir prielaidos atsitiesti po pandemijos“ reformą „Vienas langelis prievolėms valstybei sumokėti“.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Projektu siūlomi pakeitimai, kuriais siekiama, kad mokesčių, baudų už administracinius nusižengimus, ekonominių piniginių sankcijų, baudų už nusikalstamas veikas, procesinių baudų, teismo priteistų sumų administravimo procesas būtų organizuojami vieno langelio principu, pavedant administravimą VMI ir sudarant sąlygas administravimo procesą skaitmenizuoti ir unifikuoti. Po reformos nuo 2026 m. liepos 1 d. VMI vykdytų mokestinių ir nemokestinių prievolių apskaitą, skolų įskaitymą iš mokesčio permokos, išieškojimą iš sąskaitų, išieškojimo iš turto perdavimą antstoliams.

Šiuo metu MAĮ apibrėžiamas tik ANK baudų administravimas. Siūloma nustatyti ir apibrėžti nemokestines prievolės valstybės nauda, kurios bus perduotos administruoti VMI ir kurioms bus taikomos atskiros MAĮ numatytos administravimo procedūros. Taip pat MAĮ nustatyta, kokie MAĮ institutai ir procedūros šiuo metu taikomi administruojant ANK baudas. Laikantis teisinio reguliavimo nuoseklumo ir siekio unifikuoti VMI taikomas administravimo procedūras, siūloma nustatyti, kokie MAĮ institutai bus taikomi administruojant nemokestines prievolės valstybei, atsižvelgiant į šių prievolių specifiką (skolų atidėjimas ir išdėstymas, priverstinio išieškojimo senatis, skolų pripažinimas beviltiškėmis, priverstinis išieškojimas).

Siūloma išieškojimo schema (išsamiai aprašyta pridėtame proceso schemas aprašyme): asmeniui nesumokėjus prievolės įstatymo nustatytu terminu, MAIS būtų formuojamas pranešimas apie neįvykdytas prievolės, o mokėtojas informuojamas elektroniniu laiškų. Mokėtojui nesumokėjus skolos VMI inicijuotų skolos išieškojimo veiksmus. Jeigu skolininko atžvilgiu antstolis jau vykdytų išieškojimą kitose vykdomosiose bylose arba asmuo neturėtų sąskaitų

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje ir asmuo turėtų turto ar pajamų, išieškojimas būtų perduodamas antstoliui. Jeigu skolininko atžvilgiu antstolis nevykdytų išieškojimo kitose vykdomosiose bylose ir asmuo turėtų sąskaitas kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje VMI inicijuotų išieškojimą iš asmens sąskaitų. Nurodymai nurašyti lėšas iš sąskaitų būtų rengiami automatizuotai, taip pat automatiškai būtų vertinamos mokėtojo gaunamas išmokos ir pritaikoma individuali neišieškoma suma. Jeigu mokesčių administratorius neišieškotų asmens nepriemokos iš sąskaitų per 6 mėnesius ir asmuo turėtų turto ar pajamų, mokesčių administratorius perduotų sprendimą vykdyti antstoliui. Jeigu asmuo neturėtų turto ar pajamų, iš kurių galėtų būti vykdomas išieškojimas, mokesčių administratorius vykdytų nepriemokos priverstinį išieškojimą iš lėšų iki gaus informaciją apie turtinės padėties pasikeitimą.

Siūlomas priemonės galima vertinti kaip tinkamas. Priėmus projektą, bus sukurtas centralizuotas, optimizuotas ir skaitmenizuotas prievolių valstybei administravimo procesas. Visos asmenų ir verslo prievolės valstybei bus traukiamos į apskaitą ir išieškomos kartu su kitomis VMI administruojamomis prievolėmis. Informacija apie asmenų prievoles iš teismų ir kitų valstybės institucijų VMI pasieks automatiškai per informacinių sistemų sąsajas. Taip pat bus optimizuotas ir skaitmenizuotas prievolių valstybei administravimo procesas ir atsisakyta popierinėmis priemonėmis atliekamų operacijų, o duomenys apie pinigines prievoles valstybei ir jų vykdymą bus kaupiami ir sisteminami vienoje vietoje – VMI.

Projekto poveikio vertinimo pažymoje nurodoma, kad reformos įgyvendinimas, VMI ir kitų institucijų informacinių sistemų modifikavimas, sąsajų kūrimas bus finansuojamas Europos Sąjungos fondų ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis. Vykdytą reformą, numatoma modifikuoti VMI informacines sistemas (MAIS ir MANO VMI), Lietuvos teismų informacinę sistemą (LITEKO), Antstolių informacinę sistemą (AIS), Administracinių nusižengimų registrą (ANR) bei modifikuoti / sukurti institucijų informacinių sistemų sąsajas, kurioms palaikyti, preliminariais VMI skaičiavimais, reikės apie 100 tūkst. eurų per metus.

Įgyvendinus reformą, ilguoju laikotarpiu prognozuojama, kad reikės lėšų informacinių technologijų sprendimams palaikyti. VMI galimai reikės papildomai apie 20 darbuotojų (žmogiškųjų resursų klausimas taip pat bus sprendžiamas, perskirstant resursus).

Pažymėtina, kad Finansų ministerijos apklausoje dalyvavusios institucijos nurodė, kad jų per metus administravimo išlaidos sudaro 248 tūkst. Eur, tai sudaro 0,4 proc. nuo institucijų paskirtų ekonominių sankcijų (baudų). Įgyvendinus reformą, institucijos šias lėšas sutaupytų (paminėtina, kad dauguma institucijų informavo, kad neapskaito ir neturi duomenų kiek resursų jiems kainuoja dalyvavimas išieškojimo procese, todėl nėra galimybių tiksliai apskaičiuoti, bet galima prognozuoti, kad realiai bus sutaupyta daugiau, negu nurodyta).

Įgyvendinus siūlymus, numatomas papildomas VMI administracinės naštos padidėjimas, bet institucijoms sumažės administracinio darbo arba jis taps efektyvesnis ir pigesnis, nes VMI perims mažiausiai 37 institucijų nemokestinių prievolių administravimą. Pažymėtina, kad reformos įgyvendinimas turės tiesioginės neigiamos įtakos antstolių veiklai, nes dalį priverstinio išieškojimo veiksmų iš jų perims VMI. Tokiu būdu antstoliai neteks dalies priverstinio išieškojimo funkcijų, pajamų (įplaukų), o priverstinio išieškojimo verslas praras patrauklumą. Taigi, galima situacija, kai gali kilti antstoliams išliekančių paslaugų įkainiai.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Siūlomas įgyvendinimo mechanizmas detalai aprašytas pridedamoje „Išieškojimo scheme“, kurioje nurodyti procesai susiję su: pranešimu apie skolą; išieškojimu iš sąskaitų ir turto; nepriemokos pripažinimu beviltiška; atstovavimu bankroto/restruktūrizavimo bylose; priverstinio išieškojimo senatimi.

STEBĖSENA

Siekiant įvertinti siūlymų įgyvendinimo rezultatus bei teisinio reglamentavimo ir praktinio taikymo problematiką, perspektyvoje bus atliktas *ex-post* poveikio vertinimas, kurį atliks Finansų ministerija kartu su VMI.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Projektas buvo derinami su visomis ministerijomis, kitomis institucijomis ir verslo asociacijomis – iš viso su 83 institucijomis.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Įstatymų projektai (TAIS Nr. 23-20(2); Nr. 23-21(2); Nr. 23-23(2); Nr. 23-24(2); Nr. 23-25(2); Nr. 23-26(2)) kartu su Finansų ministerijos 2023 m. kovo 23 d. raštu Nr. 6K-23/1740 buvo pateikti Vyriausybei ir grąžinti tobulinti. Įstatymų projektai buvo patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas, darbo tvarka suderinti beveik su visomis institucijomis, teikusiomis pastabų ir pasiūlymų. 2023 m. balandžio 25 d. Finansų ministerija

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

organizavo Teisingumo ministerijos, Lietuvos antstolių rūmų, VMI pasitarimą. Teisingumo ministerija ir Lietuvos antstolių rūmai pateikė papildomą informaciją, kuri, šių institucijų nuomone, turėtų būti įtraukta į įstatymų projektų numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažymą. Įvertinus pateiktą informaciją pažyma buvo atitinkamai papildyta.

Įstatymų projektai buvo svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybėje 2023 m. liepos 27 d. tarpinstituciniame pasitarime. Po šio pasitarimo ir paskutinio teikimo Vyriausybei įstatymų projektai ir lydimoji medžiaga buvo patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas, taip pat atsižvelgiant į Finansų ministerijos organizuotų Teisingumo ministerijos, Vyriausybės kanceliarijos atstovų, VMI pasitarimų rezultatus ir pasiektus susitarimus. Esminis patikslinimas susijęs su išieškojimo perdavimu antstoliams. Pirminiame projekto variante buvo numatyta, kad VMI išieško skolas iš sąskaitų 6 mėnesius, po to perduoda išieškojimą antstoliams, jeigu asmuo turi turto ar pajamų. Taip pat buvo nustatyta išlyga, kad jeigu asmuo neturi sąskaitų VMI išieškojimą antstoliams perduoda anksčiau. Patikslintame variante nustatoma papildoma išlyga, kada VMI perduoda išieškojimą antstoliams anksčiau – jeigu to asmens atžvilgiu antstoliai jau vykdo išieškojimą. Siūlomas išieškojimo procesas būtų taikomas ne tik nemokestinėms, bet ir mokestinėms nepriemokoms.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė projektui pastabų ir siūlymų neturi.

Lietuvos antstolių rūmai 2023 m. spalio 24 d. raštu Nr. S-2760 projektui pateikė papildomų pastabų.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Pažymėtina, kad projektas parengtas siekiant įgyvendinti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“ 6 komponento „Veiksmingas viešasis sektorius ir prielaidos atsitiesti po pandemijos“ reformą „Vienas langelis prievolėms valstybei sumokėti“ rodiklį 177 „Priimti teisės aktų pakeitimai, leidžiantys Valstybinei mokesčių inspekcijai administruoti daugumą baudų ir ekonominių sankcijų“, kuris turi būti įgyvendintas iki Europos Komisijai bus teikiamas 3 Lietuvos mokėjimo prašymas (teikimas numatytas 2024 m. I ketv).

Pabrėžiant projektu sprendžiamų problemų aktualumą pažymėtina, kad Valstybės kontrolė valstybinio audito išvadose atkreipė dėmesį, kad vienuoliktus metus iš eilės (nuo pat sudarymo pradžios) nacionaliniame finansinių ataskaitų rinkinyje nustatomi reikšmingi duomenų iškraipymai.

Numatytas projekto svarstymo Seime mėnuo – spalio.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Tautvydas Brazdžiūnas

Ekonomikos politikos grupė, patarėjas